

*М. Халіманенко,
студентка 5 курсу факультету лінгвістики та перекладу,
Міжнародний гуманітарний університет;
керівник – д-р філол. наук, проф. І. В. Ступак*

НІМЕЦЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ЛЮДИНУ

В ході даної роботи було проведене дослідження теоретичних положень фразеології та фразеологічного складу німецької мови, відібрані та проаналізовані за кількісним показником фразеологізми, що характеризують людину.

Об'єктом роботи є фразеологія як специфічне явище будь-якої мови. Предметом дослідження є фразеологічні одиниці (далі ФО) німецької мови як носії інформації про людину, її характер, зовнішність, інтелектуальні здібності.

Такий вибір не є випадковим. По-перше, як визнає більшість фразеологів, лінгвістична сутність фразеологізму визначається переважно його семантикою, отже, відбір для аналізу ФО за семантичною ознакою здається найбільш виправданим. По-друге, як відзначає у своїй книзі А. Д. Райхштейн [1, с. 4], фразеологічна система у цілому виразно демонструє подвійний антропоцентризм – походження та функціонування, тобто семантичну орієнтованість на людину як складових лексем-компонентів, так і особливо сукупних ФО в їх значенні. По-третє, саме ця фразеологічна підсистема являє собою наглядний приклад дії не тільки лінгвістичних, але й екстралінгвістичних мовних факторів [1, с. 3–4]. І дійсно, фразеологічні одиниці даної підсистеми вкривають сфери загальної поняттєвої співвіднесеності: під час їх аналізу виявляються як спільні риси, притаманні людському колективу незалежно від мовної приналежності, так і специфічні особливості, зумовлені суто екстралінгвістичними факторами.

Існують різні підходи до терміну фразеологічна одиниця:

а) це готові утворення, які не створюються в процесі мовлення, а вилучаються з пам'яті як готові формули;

б) це такі одиниці, для яких, як і для окремих слів, характерна постійність у складі, структурі і семантиці;

в) в акцентологічному відношенні – це звукові комплекси, складові компоненти яких мають два або більше основних наголосів;

г) це, нарешті, членовані утворення, компоненти яких усвідомлюються мовцями як слова [4, с. 40].

Одним з провідних вчених, які займалися питаннями фразеології був В. В. Виноградов. У дослідженнях з фразеології вчений пропонує класифікацію фразеологічних одиниць за ступенем семантичної злитності. Характеризуючи особливості семантики фразеологічних зрощень та фразеологічних єдностей, він проводить аналогію між фразеологічними одиницями та словами у відношенні вмотивованості їх значення. Значення фразеологічних зрощень, на його думку, не залежить від їх фразеологічного складу, від значень їх компонентів, умовно та довільно, як значення невмотивованого слова. Наприклад, у роботі «Про основні типи фразеологічних одиниць» він підкреслює, що фразеологічне зрощення представляє собою семантичну одиницю, однорідну зі словом, позбавлену внутрішньої форми. Автор відокремлює фразеологічні єдності від фразеологічних зрощень та зауважує, що в перших «цілісне значення вмотивоване». Сприйняття вмотивованості значення фразеологічних єдностей спирається на усвідомлення їх лексичного складу, а також на зв'язок складових частин виразу [2, с. 140-161].

Функціональна класифікація німецьких фразеологічних одиниць, збудована на їх функції та структурно-семантичних особливостях, запропонована І. І. Чернишовою [3, с. 35]. Вона відокремлює дві великі групи:

1. лексичні єдності та номінативні фразеологізми;
2. номінативно-експресивні фразеологізми [3, с. 36].

Застосування семантичної класифікації В. В. Виноградова до матеріалу німецької фразеології допомогло виявити також одну доволі суттєву особливість німецьких фразеологічних єдностей в порівнянні з аналогічними російськими одиницями. Вона полягає в тому, що фразеологічні єдності німецької мови (частково і фразеологічні зрощення) мають більшу варіативність компонентів, ніж російські фразеологізми цих типів.

Після визначення основних теоретичних питань була проведена вибірка фразеологізмів за такими ознаками:

1. фразеологізми на позначення характеру людини а) негативні – 51 фразеологізм; Наприклад: *j-n über die Achsel ansehen* – дивитися на когось з висока; *es ist keine gute Ader an ihm* – у нього немає ні однієї хорошої риси; *kurz angebunden sein* – бути сухим, різким, нелюб'язним;

б) позитивні риси характеру – 29; Наприклад: *Gerechtigkeit üben* – діяти справедливо, по закону; *er kommt mit dem Glockenschlag* – він пунктуальний; *eine offene Hand haben* – бути щедрим;

в) фразеологізми з нейтральною оцінкою – 10; Наприклад: *ein toller Christ* – дивак; *ein Mensch sein, wie zwölf aufs Dutzend gehen* – бути самою звичайною людиною;

2. фразеологізми, що характеризують зовнішність людини – 47 фразеологізмів. Наприклад: *sich gut (schlecht, übel) ausnehmen* – добре (погано) виглядати; *er sieht nach nichts aus* – він не справляє ніякого враження; *er sieht nach etwas Besonderem aus* – він справляє неабияке враження;

3. фразеологізми, що виражають інтелектуальні здібності – 40 відповідників. Наприклад: *schwer von Begriff sein* – тугий, повільний на розум; *eine weiche Birne haben* – бути слабким на розум; *es schießt ihm das Blatt* – він починає розуміти, до нього дійшло; *ein Brett vor dem Kopf haben* – бути дурним, твердолобим; *er ist mit Brettern vernagelt* – несосвітений дурень; *Grütze im Kopf haben* – бути розумним, кмітливим

В результаті проведеної роботи можемо зробити такі висновки:

1. Найбільш численною групою є фразеологізми на позначення характеру, в змісті яких переважає негативна конотація. Це може бути пояснено більш різкою емоційною та розумово-мовною реакцією людей саме на негативні явища, а також характерною для стресових, тобто різко негативних емоційних станів, тенденцією до використання стійких словесних комплексів.

2. Кількість фразеологізмів, що характеризують зовнішність з негативного та позитивного боку практично однакова: 22 негативних і 18 позитивних, решта фразеологізмів нейтральні. Це вказує на те, що в німецькій мові спостерігається більш лояльне відношення до зовнішності людини, ніж до її характеру.

3. В останню групу входять фразеологізми на позначення інтелектуальних здібностей та превалює негативне значення – 28 прикладів, помітно більше ніж позитивне – 12 прикладів.

Перевага фразеологізмів з негативною оцінкою вказує на схильність людини помічати недоліки. Також це може бути підсвідомою спробою суспільства виправитись, вдосконалитись за допомогою критики, іронії, зневаги. Соціально зумовлені оцінки властивостей людської особистості передаються негативною оцінкою ФО. Відхил в

позитивний бік не викликає такої яскраво вираженої реакції і не є приводом для появи великої кількості ФО. Оцінка також визначається світоглядом народу, системою критеріїв, що існують в даному суспільстві. Отже, можемо зробити висновок, що оцінювальний компонент можна розглядати в якості виразника національної оцінки в ціннісній картині світу як частини фразеологічної картини світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арсентьева Е. Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц / Е. Ф. Арсентьева. – Казань : Изд-во Казанского ун-та, 1989. – 125 с.
2. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1977. – 312 с.
3. Чернышева И. И. Фразеология современного немецкого языка / И. И. Чернышева. – М. : Высшая школа, 1970 – 200 с.
4. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка / Н. М. Шанский. – М. : Высшая школа, 1969 – 232 с.

*Ю. Хіменес Сапата,
студентка 5 курсу факультету лінгвістики та перекладу,
Міжнародний гуманітарний університет;
керівник – канд. пед. наук, доцент О. І. Ярмолович*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК В ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

Актуальність даної роботи полягає в використанні аутентичних матеріалів при викладанні іноземної мови. Такий прийом є сучасним і перспективним оскільки учні ЗОШ мають змогу познайомитись з культурою країн та мовою, які вони вивчають завдяки оригінальним з позицій лінгвокультурології текстам. До цікавих, сучасних і при цьому характеризуючих мову матеріалів лінгвісти відносять і прислів'я та приказки. Завдяки цим фольклорним складовим учень може покращити свою граматичну структуру, збагатити лексичний запас, відпрацювати діалогічне та монологічне мовлення.

Мета даного дослідження – виявити особливості формування іншомовної компетенції у учнів середнього вікового етапу навчання в школі, а саме в 5–6-му класі, а також дослідити можливості використання англійських аутентичних матеріалів (прислів'я та приказки) при формуванні іншомовної компетенції у учнів ЗОШ.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення ряду взаємопов'язаних завдань: розглянути активізацію навчання іноземним мовам через різні прийоми; виявити ефективність використання англійських прислів'їв та приказок при навчанні лексики та фонетиці учнів 5–6-х класів ЗОШ.

Для рішення цих завдань було опрацьовано роботи наступних авторів: С. Ю. Ніколаєвої, І. П. Подласого, *The Holy Bible, proverbs. King James version*, Л. П. Траїліної.

С. Ю. Ніколаєва підкреслює, що на «етапі презентації нового іншомовного матеріалу вчитель може використовувати наступні прийоми при навчанні іноземної мови: «семантизація нових лексичних одиниць (фонетичні вправи: повторення слова за вчителем, письмо), прийоми з опрацювання нового матеріалу (читання, письмо), «на етапі тренування та на етапі практики» такі вправи, як наприклад, назвати предмети, що зображені на малюнках, вставити пропущені слова, та мовленнєвих вправ: відповісти на запитання до тексту» [1, с. 55]. Учень застосовує такі прийоми як «запис, креслення схеми, аналіз мовних і мовленнєвих явищ, порівняння» [1, с. 55].